

Az ezüst hárs kórokozói

Az ezüst hárs (*Tilia tomentosa*) zömében balkáni és kisázsiai elterjedésű faj. Elterjedésének északi határa hazánkban a Dél-Dunántúlon húzódik. Melegkedvelő faj, de széles ökológiai tűrőképesség jellemzi, betegségekkel, károsítókkal szemben ellenálló. Erdészeti jelentősége mellett utcai sorfának, parkfának is közkedvelten ültetik, mivel a városok száraz, poros levegőjét jól bírja, és kórokozója, károsítója alig van.

Az ezüst hárs leveleinek fonákját, fiatal hajtásait sűrű csillagszőr borítja. Ez a morfológiai sajátosság lehet a magyarázata annak, hogy a levél- és hajtáskórokozók nem, vagy csak kis mértékben fertőzik. A kislevelű hárs tavasszal gyakori *Apiognomonina errabunda* gyakorlatilag nem támadja. A kis- és nagylevelű hársak levelein ősszel tömegesen jelentkező *Asteroma tiliae* tüneteit sem látjuk e fajon. A *Cercospora microsora* okozta levélfoltosodás és korai lombcsúszás tünetei is csak ritkán, és kismértékben jelennek meg az ezüst hárs (1. ábra), szemben a kislevelű hársal, amelyen e betegség gyakran járványszerűen lép fel. Az ezüst hárs leveleiről leírt *Erysiphe tiliae* (= *Microspheera tiliae*) által okozott lisztharmatbetegség előfordulása hazánkban ismeretlen.

1. ábra: *Cercospora microsora* okozta foltok ezüst hárs levélén

Óshonos hársainkon, aszályos periódusok hatására, illetve idős korban, a koronában csúcsszáradás, vékonyabb-vastagabb ágak elhalása gyakran tűnik szembe. Az ezüst hárs leveleinek sűrű szőrözöttsége a párologtatást csökkenti, így e faj a légszárazságot jobban bírja, a hosszabb száraz időszakokat jól elviseli. Mindazonáltal száradó ágak az ezüst hárs koronájában is előfordulnak (2. ábra). A pusztuló, illetve elhalt ágak kergében számos gyengültségi kóroko-

2. ábra: Száraz ágak ezüst hárs koronájában

zó tömlősgomba jelenik meg: *Amphiborthe branicensis* (konídiumos alak: *Amphicytostroma tiliae*), *Hercospora tiliae* (konídiumos alak *Rabenborstia tiliae*), *Nectria cinnabarina* stb. A fenti tömlősgombákon kívül bazídiumos gombák is előfordulnak gyengültségi kórokozóként a pusztuló ágakon, törzseken, pl. a hasadtlemező gomba (*Schizophyllum commune*), a borostás réteggomba (*Stereum hirsutum*), a lilás réteggomba (*Chondrostereum purpureum*). Hozzájárulnak az egyéb okok miatt legyengült, pusztuló ágak, fák elhalásához, korhadásához.

Sebzéseken, ágcsonkokon keresztül az ezüst hársat különböző törzskorhasztó gombák támadhatják meg. A hársaknak sajátos törzskorhasztójuk nincs, így a lombfákon általános törzskorhasztók általi fertőzésre számíthatunk: bükkapló (*Fomes fomentarius*), kései laskagomba (*Pleurotus ostreatus*), pisztrícgomba (*Polyporus squamosus*) stb. A tű- és gyökérkorhasztó taplógombák közül hársakon hazánkban a vastagkérű taplót (*Ganoderma adspersum*) és az egyszínű egyrétűtaplót (*Cerrena unicolor*) figyelték meg. A hársak tövét, vastagabb gyökereit korhaszthatja továbbá a sokgazdás gyűrűs tuskógomba (*Armillaria mellea* s. l.), valamint a különböző lombos fák előforduló, tőkorhasztó *Kretzschmaria deusta* tömlősgomba is. A tőkorhadt fák erősebb szelek hatására könnyen kiborulnak.

Az ezüst hárs elhalt faanyagán, tuskóin, különösen az elegyes erdőállomá-

nyokban, a szaprotróf taplófajok sokaságát lehet megtalálni. Gyakoriak a szenes likacsosgomba (*Bjerkandera adusta*), egyszínű egyrétűtapló (*Cerrena unicolor*), rózsaszínes egyrétűtapló (*Daedaleopsis confragosa*), lila egyrétűtapló (*Hirschioporus parmagenus*), hasadtlemező gomba (*Schizophyllum commune*), borostás réteggomba (*Stereum hirsutum*), őzapló (*Trametes cervina*), püpos egyrétűtapló (*Trametes gibbosa*), lepketapló (*Trametes versicolor*), júdásfüle gomba (*Auricularia auricula-judae*) stb. Hatásukra az elhalt fa előbb-utóbb lebomlik, és anyagai visszakerülnek a természetes körforgásba.

3. ábra: Golyvák ezüst hárs törzsén

4. ábra: Fagyléc ezüst hárs törzsén

A hársak törzsén, elsősorban fasorokban, parkokban, előfordulhatnak különböző egyéb elváltozások is. Ilyenek pl. a törzseken képződő dudorok, golyvák (3. ábra), amelyek az alvórügyek burjánzása révén keletkeznek. Kialakulásukban szerepe lehet az *Agrobacterium tumefaciens* (szin: *Rhizobium radiobacter*) baktérium sebekén keresztül történő fertőzésének is. A fagyléc megjelenése sem ritka a törzseken, különösen az erősebb téli fagyoknak kitett helyeken (4. ábra).

A fotókat dr. Szabó Ilona készítette.

* NyME Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet